

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“ 07 ” “ 03 ” 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОРКЕСТРОВЕ ДИРИГУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ПАРТИТУР
для студентів

Напрямку підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня – першого (бакалаврського)
Освітньої програми «Музичне мистецтво»

Розробник: Ткачук Володимир Васильович, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Ткачук Володимир Васильович, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 16 .01. 2019 року № 1

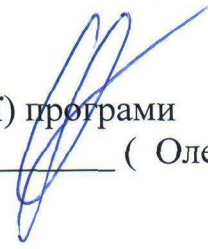
Завідувач кафедри (Т.Б.Каблова)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

6.020204 Музичне мистецтво

(назва освітньої програми)

____.____.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи) (Олексюк О.М.)
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2019 р.

Заступник директора (А.О. Таранник)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
Вид дисципліни	<i>Нормативна</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>	
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/120</i>	
Курс	<i>IV</i>	
Семестр	<i>7</i>	<i>8</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>4</i>	
Обсяг кредитів	<i>2</i>	<i>2</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>120 годин</i>	
Аудиторні	<i>28 годин</i>	<i>28 годин</i>
Модульний контроль	<i>4 години</i>	<i>4 години</i>
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	<i>28 годин</i>	<i>28 годин</i>
Форма семестрового контролю	-	<i>залік</i>

2. Мета навчальної дисципліни - підготовка професійного диригента, спроможного до активної художньо-творчої діяльності з колективом оркестру академічних інструментів, а також здатного до проведення педагогічної роботи в навчальному музичному закладі.

3. Завдання навчальної дисципліни - виховання комплексу компетентностей студента. Зокрема

загальних: **світоглядна:** наявність ціннісно-орієнтаційної позиції, загальнокультурної ерудиції, широкого кола інтересів, розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії, збереження національних духовних традицій; **комунікативна:** здатність працювати у команді, до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; **інформаційна:** здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань, ефективного використання інформаційних технологій у соціальній та професійній діяльності; **самоосвітня:** здатність до пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку, спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу самореалізацію, прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху;

фахових: **художньо-естетична:** сформованість системи художньо-естетичних, мистецтвознавчих та культурологічних знань, здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистець і твори різних стилів, жанрів і форм, уміння висловлювати й аргументувати власні оцінки

судження; **психолого-педагогічна:** готовність виконувати функції викладача вищого навчального закладу, володіння базовими знаннями з педагогіки і психології вищої школи та вміння їх реалізувати у навчальній і професійній діяльності, розуміння й дотримання у практичній діяльності основних завдань і принципів музичної педагогіки;

управлінська: здатність до управлінської діяльності на рівні навчального музичного колективу (оркестру, ансамблю).

4. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- бути готовим виконувати функції викладача вищого навчального закладу, знати зміст освітньої програми, принципи і методи навчання студентів спеціальності «Музичне мистецтво*», володіти методикою викладання музичних дисциплін у вищій школі, уміти добирати ефективні й педагогічно доцільні форми та методи роботи із зі студентами; розуміти технології укладання навчальних і робочих програм з фахових дисциплін, володіння дидактичним матеріалом з музично-виконавських дисциплін;
- мати здатність до управлінської діяльності на рівні навчального музичного колективу (оркестру, ансамблю); до планування, організації, мотивації, контролю;
- уміти формувати навчальний репертуар студента для занять в оркестровому класі, володіти методами роботи над музичними творами різної форми, жанру, стилю, мати здатність до самореалізації та розкриття особистісного творчого потенціалу, професійного лідерства та успіху, самоосвіти і самовдосконалення.

5. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчання

IV курс							
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Лабораторних	Підсумковий контроль
VII СЕМЕСТР							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1:							
Партитури творів для різних інструментальних ансамблів.							
1.1	Загальна характеристика і види симфонічного оркестру. Оркестрова партитура та її запис. Система ключів, транспонуючі інструменти.	14	7			7	7
1.2	Редукція оркестрової партитури. Особливості ампліфікації клавiру партитури	14	7			7	7
	Модульний контроль	2					
	<i>Разом</i>	30	14			14	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2:							
Аналіз оркестрової фактури							
2.1	Типи оркестрової фактури, особливості оркестрового письма та функції музичної тканини в оркестровій партитурі	13	6			6	7
2.2	Група струнно-смичкових інструментів	15	8			8	7
	Модульний контроль	2					
	<i>Разом</i>	30	14			14	14
	Усього за VII семестр	60	28			28	28
VIII СЕМЕСТР							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3:							
Конструктивні особливості та виражальні можливості інструментів оркестрових груп, специфіка інструментування							
3.1	Група дерев'яних духових інструментів.	7	5			5	2
3.2	Група мідних духових та ударних інструментів	7	4			4	3
3.3	Група народних струнних та духових інструментів	6	4			4	2
3.4	Малий симфонічний оркестр	8	5			5	3
	Модульний контроль	2					
	<i>Разом</i>	30	18			18	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4:							
Вдосконалення диригентської техніки студента.							

4.1	Диригування музичних творів різних жанрів та стилів по партитурі.		5			5		9
4.2	Диригування музичних творів для соліста (інструменталіста, вокаліста) з оркестром		5			5		9
	Модульний контроль	2						
	<i>Разом</i>	30	10			10		18
	Усього за VIII семестр	60	28			28		28
	УСЬОГО	120	56			56		56

6. Програма навчальної дисципліни «Оркестрове диригування та читання партитур»

Змістовий модуль 1. Партитури творів для різних інструментальних ансамблів.

Тема 1.1. Загальна характеристика і види симфонічного оркестру. Оркестрова партитура та її запис.

Загальні історичні особливості розвитку оркестру. Види і типові склади оркестрів: камерний, струнний, духовий, симфонічний, джазовий, народний. Партитури оркестрів: види партитур та їхній запис. Порядок розміщення інструментів в оркестровій партитурі. Система ключів, транспонуючі інструменти.

Тема 1.2. Редукція оркестрової партитури. Особливості ампліфікації клавiру партитури.

Ідентичність запису оркестрової партитури та клавiру. Редукція партитури (поняття редукції) по вертикалі (гармонія) та горизонталі (мелодія). Особливості збагачення клавiру оркестрової партитури, поняття ампліфікації.

Особливості читання партитур поліфонічного складу.

Основна література: 2, 5.

Додаткова література: 1, 2, 3, 6, 8.

Змістовий модуль 2. Аналіз оркестрової фактури

Тема 2.1. Типи оркестрової фактури, особливості оркестрового письма та функції музичної тканини в оркестровій партитурі

Типи оркестрової фактури та специфіка аналізу оркестровки. Прийоми розвитку музичної тканини. Дублювання звуків в оркестровому письмі. Переплетення голосів та мелодичних ліній. Особливості зміни та чергування інструментальних тембрів (оркестрових груп). Загальна характеристика виражальних можливостей оркестрових груп інструментів симфонічного оркестру.

Тема 2.2. Група струнно-смичкових інструментів

Загальні відомості про струнно-смичкову групу та її роль і функційне значення в оркестрі. Загальні відомості про інструмент та виражальні можливості: скрипка, альт, віолончель, контрабас.

Основна література: 2, 4.

Додаткова література: 1, 5, 7.

Змістовий модуль 3. Конструктивні особливості та виражальні можливості інструментів оркестрових груп, специфіка інструментування

Тема 3.1. Група дерев'яних духових інструментів

Загальні відомості про дерев'яну духову групу та її роль і функційне значення в оркестрі. Загальні відомості про інструмент та виражальні можливості: флейта, гобой, кларнет, фагот, контрфагот.

Тема 3.2. Група мідних духових та ударних інструментів

Загальні відомості про мідну духову та ударну групи інструментів: їхня роль і функційне значення в оркестрі. Загальні відомості про інструмент та виражальні можливості: валторна, труба, тромбон, туба. Особливості нотації та виражальні можливості ударних інструментів.

Тема 3.3. Група народних струнних та духових інструментів

Загальні відомості про групу струнних народних щипкових та ударних інструментів: гуслі, домра, бандура, гітара, цимбали та ін. Сопілка та її різновиди. Оркестрові виражальні можливості язичкових інструментів: баян, акордеон, бандонеон.

Тема 3.4. Малий симфонічний оркестр

Інструментальний склад малого симфонічного оркестру. Особливості динамічного співвідношення оркестрових груп інструментів. Визначення функційного значення інструментальних груп в симфонічній партитурі. Прийоми оркестрового *crescendo* і *diminuendo*. Загальні проблеми інструментування музичних творів.

Основна література: 2, 3, 4.

Додаткова література: 1, 3, 5, 6, 7, 8.

Змістовий модуль 4. Вдосконалення диригентської техніки студента.

Тема 4.1. Ознайомлення з музичними творами різних жанрів та стилів по партитурі – робота над нотним текстом, точними та виразними афтактами; розбір форми музичних творів, стильових та жанрових особливостей.

Тема 4.2. Вивчення музичних творів для соліста (інструменталіста, вокаліста) з оркестром – детальне вивчення партії соліста, узгодження художнього змісту музичних творів, темпів, штрихів, агогіки тощо; відпрацювання вступів соліста; робота над нотним текстом оркестрового супроводу.

Основна література: 1, 2, 3, 4.

Додаткова література: 1, 3, 4, 6, 7.

7. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 1		Модуль 1		Модуль 1	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування семінарських занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	7	7	7	7	9	9	5	5
Робота на семінарському занятті	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	7	70	7	70	9	90	5	50
Лабораторна робота	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом		-	112		112		234	-	90
Усього		548							

6.2 Завдання для самостійної роботи студента

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1 Вдосконалення диригентської техніки студента-магістранта.					
1.	Повторення вправ та прийомів, які закріплюють отримані навички з техніки диригування та зміцнення диригентського апарату.	.7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.

2.	Виконання уривків п'єс які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
3.	Закріплення музичного матеріалу, який вивчається на заняттях з викладачем, шляхом прослуховування аудіо та відео записів.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
4.	Складання власної системи самостійних занять на основі вивчення практичних порад відомих диригентів та музикантів.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
5.	На основі теоретичного матеріалу та нотних партитур визначити основні особливості розвитку оркестру та оркестрового письма в творах двох композиторів (за вибором): К.Монтеверді, Ж.Б.Люллі, А.Скарлатті, Ж.Ф.Рамо, Й.С.Бах, Г.Ф.Гендель.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
6.	На основі теоретичного матеріалу та нотних партитур визначити основні особливості розвитку оркестру та оркестрового письма в творах двох композиторів (за вибором): Й.Гайдн, В.А.Моцарт, Л.Бетховен, Ф.Шуберт, Дж.Россіні, Г.Берліоз, Р.Шуман, Р.Вагнер, А.Дворжак, Е.Гріг, М.А.Римський-Корсаков.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
7.	Аналіз партитури струнного оркестру. Читання партитури на фортепіано.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті	5 б.

				(повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	
8.	Вивчення музичних творів для соліста (інструменталіста, вокаліста) з оркестром – детальне вивчення партії соліста, узгодження художнього змісту музичних творів, темпів, штрихів, агогіки тощо; відпрацювання вступів соліста; робота над нотним текстом оркестрового супроводу.	7 год.	Нотний текст, аудіо та відео записи.	На лабораторному у занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності, представлення виконаної роботи)	5 б.
	Усього	56			40 б.

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	Письмове завдання. Загальні історичні особливості розвитку оркестру. Аналіз оркестрової партитури з визначенням типів фактури, функційного значення оркестрових груп та особливістю редукції партитури для її читання. Читання оркестрової партитури, транспонуючих інструментів.	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
1.	Аналіз оркестрової партитури з визначенням типів фактури, функційного значення оркестрових груп та особливістю редукції партитури для її читання.			5
2.	Читання оркестрової партитури, транспонуючих інструментів.			7
3.	Диригування музичного твору (частини твору) для малого симфонічного оркестру.			8
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	Письмове завдання. Види і типові склади оркестрів. Поняття редукції та ампліфікації оркестрової партитури.	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
4.	Аналіз оркестрової партитури з визначенням типів фактури,			5

	функційного значення оркестрових груп та особливістю редукації партитури для її читання.		
5.	Читання оркестрової партитури, транспонуючих інструментів.		10
6.	Диригування музичного твору (частини твору) для малого симфонічного оркестру.		5
Максимальна кількість балів			25
№	Модульна контрольна робота 3	Критерії оцінювання	Бали
1.	Письмове завдання. Типи оркестрової фактури та специфіка аналізу оркестровки. Прийоми розвитку музичної тканини.	свочасність виконання завдання	1
		повний обсяг виконання	1
		якість виконання	1
		креативний підхід	1
		Ініціативність	1
7.	Аналіз оркестрової партитури з визначенням типів фактури, функційного значення оркестрових груп та особливістю редукації партитури для її читання.		5
8.	Читання оркестрової партитури, транспонуючих інструментів.		10
9.	Диригування музичного твору (частини твору) для малого симфонічного оркестру.		5
Максимальна кількість балів			25
№	Модульна контрольна робота 4	Критерії оцінювання	Бали
1.	Письмове завдання. Загальні історичні особливості розвитку оркестру. Види і типові склади оркестрів. Поняття редукації та ампліфікації оркестрової партитури. Типи оркестрової фактури та специфіка аналізу оркестровки. Прийоми розвитку музичної тканини.	свочасність виконання завдання	1
		повний обсяг виконання	1
		якість виконання	1
		креативний підхід	1
		Ініціативність	1
10.	Аналіз оркестрової партитури з визначенням типів фактури, функційного значення оркестрових груп та особливістю редукації партитури для її читання.		5
11.	Читання оркестрової партитури, транспонуючих інструментів.		5
12.	Диригування музичного твору (частини твору) для малого симфонічного оркестру.		15
Максимальна кількість балів			25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік в другому семестрі. На заліку враховується вся робота студента за рік
Протягом навчального року.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 - 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 - 68
Незадовільно	0 – 59

7. Навчально-методична катка дисципліни

Разом: 120 годин, аудиторні (практичні) заняття – 56 год. Самостійна робота – 56 год.
Модульний контроль – 8 год.

Модулі	Змістовний модуль I		Змістовний модуль II		Змістовний модуль III		Змістовний модуль IV	
Назва модуля	Партитури творів для різних інструментальних ансамблів.		Аналіз оркестрової фактури		Конструктивні особливості та виражальні можливості інструментів оркестрових груп, специфіка інструментування		Вдосконалення диригентської техніки студента.	
Кількість балів за модуль	112		112		234		90	
Заняття	1-7		8-14		15-23		24-29	
Лекційні	-		-		-		-	
Семінари	-		-		-		-	
Практичні	7		7		9		5	
Назва навчального модуля (практичне заняття)	<p>Тема 1.1. Загальна характеристика і види симфонічного оркестру. Оркестрова партитура та її запис. Система ключів, транспонуючі інструменти.</p> <p>Тема 1.2. Редукція оркестрової партитури. Особливості ампліфікації клавіру партитури.</p> <p>1*7=7 б/ 10*7=70 б. 77 б</p>		<p>Тема 2.1 Типи оркестрової фактури, особливості оркестрового письма та функції музичної тканини в оркестровій партитурі</p> <p>Тема 2.2 Група струнно-смичкових інструментів</p> <p>1*7=7 б/ 10*7=70 б. 77 б</p>		<p>Тема 3.1. Група дерев'яних духових інструментів</p> <p>Тема 3.2. Група мідних духових та ударних інструментів</p> <p>Тема 3.3. Група народних струнних та духових інструментів</p> <p>Тема 3.4. Малий симфонічний оркестр. Інструментальний склад малого симфонічного оркестру.</p> <p>1*9=9 б/ 10*9=90 б. 99 б.</p>		<p>Тема 4.1. Диригування музичних творів різних жанрів та стилів по партитурі.</p> <p>Тема 4.2. Диригування музичних творів для соліста (інструменталіста, вокаліста) з оркестром</p> <p>1*5=5 б./ 10*5=50 б. 55 б.</p>	
Самостійна робота 5 балів	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25		Модульна контрольна робота 25		Модульна контрольна робота 25 балів		Модульна контрольна робота 25	
Всього без урахування коефіцієнту –548, Коефіцієнт – 5,48 Залік								

8. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

Аренський А.	Опера „Сон на Волзі” (увертюра).
Баласанян С.	Музика з балету „Лейлі і Меджнун”.
Бетховен Л.	Симфонії . Увертюра „Егмонт”.
Бізе Ж.	Музика до драми А. Доде „Арлезіанка”. Опера „Кармен” (увертюра).
Бородін О.	Опера „Князь Ігор” (увертюра).
Брамс Й.	Симфонії
Вагнер Р.	Опери „Тангейзер”, „Рієнци” (увертюри).
Верді Д.	Увертюри до опер.
Гаджібеков У.	Опера „Кер Огли” (вступ).
Глазунов О.	Урочиста увертюра.
Глінка М.	Опера ”Життя за царя” (увертюра). Опера „Руслан і Людмила” - III дія танці. Хор персидок. Арагонська хота.
Глієр Р.	Музика з балету „Мідний вершник”.
Лисенко М.	Опера «Тарас Бульба» (увертюра).
Гуно Ш.	Опера „Фауст” (танці).
Гріг Е.	Музика до драми Г. Ібсена „Пер Гюнт”
Данькевич К.	Опера „Богдан Хмельницький” (увертюра).
Даргомижський О.	Опера „Русалка” – Слав’янський танець №10.
Калінніков В.	I симфонія.
Караєв К.	Музика з балету „Сім красунь”.
Кореллі Л.	Ларго.
Ліст Ф.	Фортепіанний цикл „Годы странствий”.

	Симфонічна поема „Прелюди”.
	Угорські танці.
Гайдн Ф.	Симфонії.
Мендельсон Ф.	Увертюра „Рюї Блаз”.
Моцарт В.	Опера „Чарівна флейта” – увертюра.
	Симфонії.
	Фортепіанні твори (уривки, частини).
Мусоргський М.	Опера „ Хованщина ” (увертюра).
	„Картинки з виставки”.
Прокоф’єв С.	Прогулянка. Тв. № 65.
	Музика з балету „Ромео і Джульєтта”.
Римський – Корсаков А.	Опера „Вера Шелога” - увертюра.
Рубінштейн А.	Мелодія.
Россіні Д.	Опера „Італійка в Алжирі” (увертюра).
Стравінський І.	Балет „Петрушка” – Російський танець.
Хачатурян А.	Музика до балетів „Гаяне”, „Спартак”
Чайковський П.	Увертюра – фантазія „Ромео і Джульєтта”.
	Симфонії . Опера „Пикова дама” –
	Інтродукція. „Русский танец”.
Шопен Ф.	Прелюдія №7.
Шостакович Д.	Симфонії.
	Музика до кінофільмів

9. Рекомендовані джерела:

Основна література

1. Агафонников Н. Н. Симфоническая партитура / Н. Н. Агафонников. – Л. : Музыка, 1981. – 2-е изд. – 196 с.
2. Банщиков Г. Законы функциональной инструментовки / Г. Банщиков. – СПб. : Композитор, 1999. – 240 с.
3. Завадинский Д.Е. Курс чтения симфонических партитур / Д.Е.Завадинский. – К. : Музична Україна, 1983. — 86 с.

4. Зряковский Н. Общий курс инструментоведения / Н. Зряковский. – М. : Музыка, 1976. – 479 с.
5. Пистон У. Оркестровка / У. Пистон : [перев. с англ. К. Иванова]. – М. : Сов. композитор, 1990. – 464 с.

Додаткова література

1. Андреева О. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру / О. Андреева. – К. : Музична Україна, 1985. – 72 с.
2. Блюм Д. Краткий курс инструментоведения / Д. Блюм. – М. : Музгиз, 1947. – 100 с.
3. Берлиоз Г. Большой трактат о современной инструментовке и оркестровке / Г. Берлиоз : [перевод С. Горчакова]. – М. : Музыка, 1972. – т. 1. – 307 с.
4. Берлиоз Г. Большой трактат о современной инструментовке и оркестровке / Г. Берлиоз : [перевод С. Горчакова]. – М. : Музыка, 1972. – т. 2. – 307 с.
5. Карс А. История оркестровки / А. Карс. – М. : Музыка, 1989. – 304 с.
6. Клебанов Д. Искусство інструментовки / Д. Клебанов. – К. : МузичнаУкраїна, 1972. – 219 с.
7. Кузнецов Л. А. Акустика музыкальных инструментов / Л. А. Кузнецов. – М. : Легпромбытиздат, 1989. – 368 с.
8. Мальтер Л. И. Таблицы по инструментоведению / Л. И. Мальтер. – М. : Музыка, 1965. – 97 с.
9. Фортунатов Ю. А. Лекции по истории оркестрових стилей. Воспоминания о Ю. А. Фортунатове / Сост., рас шифровка текста лекции, примеч. Е. И. Гординой. Ред. Е. И. Гордина, О. В. Лосева. – М. : Московская государственная консерватория шимени П. И. Чайковского, 2004. – 384 с.
10. Хашчеватська С. С. Инструментознавство / С. С. Хашчеватська. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 256 с.
11. Чулаки М. Инструменты симфонического оркестра / М. Чулаки. – М. : Музыка, 1972. – 176 с.
12. Adler S. The Study of Orchestration/ S. Adler. – New York – London : W.W.Norton & Company, 1989. – 2-d edition. – 640 p.